

В. В. Білик

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано сутність інвестиційного потенціалу з позицій інвестиційної привабливості та інвестиційних можливостей підприємницької діяльності. Автором розмежовано ці поняття з метою формування ефективної системи управління інвестиційним потенціалом підприємства в кризових умовах його діяльності. В ході дослідження обґрунтовано та доведено потребу в формуванні інвестиційної привабливості підприємства як елементу антикризового управління. Окрім того, автором запропоновано базовий алгоритм встановлення рівня інвестиційного потенціалу підприємницької діяльності з метою вдосконалення механізму антикризового управління. В статті обґрунтовано, що одним із доречних у кризових умовах напрямів інвестування є інноваційна діяльність підприємства. Таким чином, в результаті дослідження автором доведено, що антикризове управління інвестиційним потенціалом підприємства з позиції інвестиційної привабливості та інвестиційних можливостей є одним із дієвих та ефективних інструментів протидії кризовому стану.

Ключові слова: антикризове управління, інвестиції, інновації, кризовий стан, потенціал, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання значна частина підприємств України опинилась у складних умовах господарювання, що зумовлені політичною та економічною нестабільністю, коливанням курсу валюти та зубожінням населення. Обмеженість фінансових ресурсів суб'єктів господарювання зумовлює потребу пошуку додаткових джерел коштів, як для підтримки, так і для розширення активності. Таким чином, аналіз ролі та місця інвестиційного потенціалу підприємницької діяльності в Україні набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. В сучасній науковій літературі значну увагу приділено питанням інвестиційної активності. Зокрема, варто відмітити здобутки в галузі дослідження сутності інвестицій таких науковців, як Бандура А. В., Бережна І. Ю., Вовк О. М., Іванов С. В., Кадирова Г. М., Киперман Г. Я., Кучерук Г. Ю., Мягких І. М., Назаров М. Г., Нечитайло У. П., Серов В. М., Стеченко Д. М., Шахманов Ф. І. та інших. Проте варто відзначити, що розмежування понять інвестиційної привабливості та можливостей як елементів потенціалу, особливо в контексті кризових умов діяльності, в літературі розкриті недостатньою мірою.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження ролі та потенціалу інвестиційної активності в системі антикризового управління.

Викладення основного матеріалу дослідження. При встановленні ролі інвестиційних можливостей підприємства в кризових умовах варто чітко розмежовувати поняття інвестиційного потенціалу підприємства як процесу, в якому підприємство виступає як об'єкт інвестування, та безпосередніх інвестиційних можливостей – як процесу, в якому підприємство виступає суб'єктом інвестиційної діяльності.

Для точного розмежування даних понять розглянемо їх трактування у сучасній економічній літературі (табл. 1).

Отже, переважна більшість науковців розглядає інвестиційний потенціал як сукупність ресурсів або здатність досягти бажаного інвестиційного результату. При цьому поняття інвестиційних можливостей ототожнюється із категорією інвестиційного потенціалу.

На нашу думку, інвестиційний потенціал варто розглядати з позиції підприємства-об'єкту інвестування і визначати як здатність суб'єкта господарювання досягти бажаного інвестиційного результату. З такої позиції інвестиційний потенціал підприємства повинен оцінюватись шляхом розгляду факторів здатності даного підприємства до модернізації, переоснащення, проведення наукових або технічних розробок, впровадження нових видів продукції за умови залучення додаткових джерел фінансування цих робіт.

Таблиця 1

Трактування поняття «інвестиційний потенціал»

Автор, джерело	Визначення
1. Бандура А. В., Шахманов Ф. І. [2]	Належним чином упорядкована сукупність інвестиційних ресурсів, за допомогою яких можна досягти ефекту синергізму при їх використанні
2. Бережна І. Ю. [3]	Відповідним чином організована динамічна, взаємопов'язана сукупність інвестиційних ресурсів власне підприємства та інвестиційних ресурсів, залучених ззовні, що перебувають у його розпорядженні та можуть бути за певних умов задіяні в інвестиційній діяльності задля досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства у майбутньому, враховуючи при цьому стан і характеристики макроекономічного середовища, в якому безпосередньо функціонує підприємство
3. Іванов С. В. [8]	Сукупність ресурсів, факторів та умов для інвестування
4. Кадирова Г. М. [9]	Та частина наявного у суб'єкта майна (у грошовій та інших формах), яка може бути направлена на інвестиційні цілі без шкоди для задоволення поточних потреб в довгостроковій перспективі
5. Киперман Г. Я. [10]	Сукупність засобів і умов, необхідних для фінансування простого і розширеного відтворення у виробничій та невиробничій сферах
6. Кучерук Г. Ю., Вовк О. М. [11]	Організована сукупність внутрішніх і зовнішніх економічних можливостей, які створюють умови для розвитку та реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємства в сфері інвестиційної діяльності; сукупність необхідних ресурсів і можливостей для здійснення інвестиційної діяльності й досягнення цілей розвитку підприємства
7. Мягих І. М. [15]	Показує можливості щодо формування та відновлення основних фондів з метою забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності продукції та послуг
8. Назаров М. Г. [16]	Здатність здійснення витрат на виробництво, накопичення засобів виробництва, збільшення запасів капіталу на підприємстві
9. Нечитайло У. П. [17]	Здатність досягти бажаного результату через реалізацію та управління інвестиційними можливостями, що містяться в інвестиційних ресурсах
10. Серов В. М. [20]	Сукупність грошових коштів, ліквідних нематеріальних активів, матеріальних активів, що можуть бути спрямовані підприємствами на інвестиційні цілі
11. Стеченко Д. М. [21]	Сукупність ресурсів, віднесених до інвестиційних за критерієм можливого їх вкладення в статутний капітал підприємства

Джерело: [26]

Тоді, інвестиційні можливості підприємства варто розглядати з позиції підприємства-суб'єкта інвестиційної діяльності і визначати як здатність суб'єкта господарювання використати частку наявних ресурсів, в т.ч. прибутку, для інвестиційної діяльності. З такої позиції інвестиційні можливості підприємства повинні оцінюватись шляхом виокремлення вільних ресурсів та напрямків їх ефективного розміщення. Тобто, інвестиційні можливості – це здатність ефективно генерувати інвестиції, а потенціал – ефективно їх поглинати. При цьому, як виділення частки ресурсів для інвестиційної діяльності, так і їх залучення у формі зобов'язань або частки капіталу напряму впливають на рівень економічної безпеки підприємства шляхом зниження кількісної його оцінки.

Узагальнено цей підхід на рис. 1. Як уже зазначалося, як виведення коштів за межі підприємства (відповідно у формі інвестиційних можливостей) так і залучення коштів (відповідно для задоволення інвестиційного потенціалу) може вплинути на рівень економічної безпеки в бік зниження оцінки його рівня.

Отже, з позиції економічної безпеки, оптимальною буде ситуація, коли інвестиційний потенціал та можливості підприємства співпадають. Проте, на практиці, підприємства часто повинні залучати кошти із зовнішніх джерел або навпаки, розміщувати тимчасово вільні кошти за межами підприємства. Окрім цього, необхідно зважати на кількісний та якісний вимір інвестиційних характеристик.

Звичайно, кожен з них можна привести до грошового вимірника, але більш ефективним, на нашу думку, є інвестування шляхом прямого розміщення наявних ресурсів у фактичній формі.

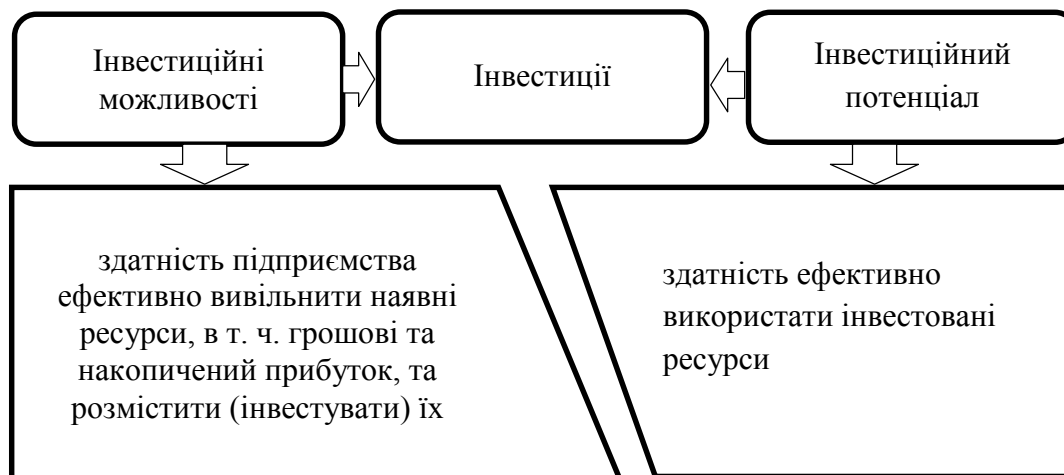

Рис. 1. Розмежування понять «інвестиційні можливості» та «інвестиційний потенціал»

Джерело: складено автором

Методика оцінювання інвестиційного потенціалу та інвестиційних можливостей підприємства, за умови, що воно не виступає одночасно і об'єктом і суб'єктом інвестиційного процесу, буде абсолютно різною.

Оцінка інвестиційних можливостей підприємства, на нашу думку, включає в себе такі етапи:

- 1) оцінка ефективності використання наявних ресурсів з метою виявлення резервів провадження інвестиційної діяльності;
- 2) оцінка обсягу та структури ресурсів інвестування з метою вибору оптимального інвестиційного проекту, включаючи розрахунок очікуваного результату;
- 3) оцінка впливу інвестиційного процесу на рівень економічної безпеки суб'єкта інвестування.

Методика реалізації цих етапів ґрунтується на класичних прийомах економічного, фінансового, стратегічного та проектного аналізу та має суттєву галузеву специфіку. Для промислового підприємства, що прагне перенаправити вивільнені ресурси в інвестиційну діяльність, виглядатиме вона наступним чином:

1) на першому етапі проводиться внутрішня діагностика ефективності використання основних засобів, рентабельності окремих видів продукції, використання прибутку та тимчасово вільних коштів. В результаті визначається обсяг інвестиційних можливостей та їх форма – земля, капітал, інші ресурси;

2) на другому етапі відбувається відбір інвестиційного проекту та об'єкту інвестування. На даному етапі варто оцінити поточну та майбутню вартість інвестицій, термін її окупності та прибутковість. Необхідно зважити досяжність та доцільність інвестицій у прямій формі та обрати спосіб участі в капіталі, а також оцінити ризиковість проекту. При цьому, на нашу думку, інноваційне інвестування варто сприймати як венчурне;

3) на третьому етапі варто оцінити, яким чином виведення частини ресурсів вплине на показники фінансово-майнового стану та перспективність діяльності суб'єкта інвестування у поєднанні із ефективністю здійсненої інвестиції в контексті рівня економічної безпеки підприємства.

Найскладнішим, на нашу думку, є другий етап оцінювання інвестиційних можливостей, оскільки він включає оцінку інвестиційного потенціалу об'єкта та інвестиційну привабливість проекту.

Методика оцінки інвестиційного потенціалу підприємства може ґрунтуватися на різних підходах. На нашу думку, комплексну оцінку інвестиційного потенціалу можна дати, поєднавши деякі з них. У ході аналізу літературних джерел [4, 26] нами обрано як найбільш ефективні наступні напрямки.

1. Вартісний підхід, згідно з яким необхідно порівняти майбутню та поточну вартість підприємства при тому, що зміна вартості відбулася внаслідок реалізації інвестиційних проектів. Цей метод найбільш повно відображає економічну сутність інвестиційного потенціалу. Однак недоліком даного

підходу є неможливість точного визначення майбутньої вартості підприємства із урахуванням непередбачуваних факторів зовнішнього середовища. Також поза увагою лишається вплив різних складових потенціалу на приріст вартості. Тому цей метод може бути використаний лише для загального оцінювання інвестиційної привабливості всього підприємства [4].

2. Експертна оцінка, що передбачає залучення кваліфікованих фахівців відповідної технологічної галузі, котрі здатні розглянути інвестиційний проект у розрізі його складових. Серед позитивних рис цього підходу варто відмітити здатність оцінити якісні компоненти, а до недоліків – високу вартість експертних робіт.

3. Формування інтегрованого кількісного показника, що охарактеризує інвестиційний потенціал підприємства на основі даних фінансової звітності та оцінювання зовнішніх факторів. Такий підхід передбачає побудову моделі, котра включає показники фінансового аналізу та сукупність поправочних коефіцієнтів та зважування результату на рівень зовнішніх ризиків. Недоліком цього методу є значна кількість розрахунків та применшення впливу конкретного проекту, а позитивною характеристикою – нівелювання впливу суб'єктивних факторів.

Отже, найбільш повне уявлення про інвестиційний потенціал конкретного підприємства можна отримати, поєднавши ці підходи.

В ході послідовної реалізації окреслених етапів менеджмент підприємства-об'єкта інвестування зможе достовірно визначити доцільність впровадження новітніх видів продукції або технологій виробництва. Відповідно, підприємство-суб'єкт інвестиційної діяльності, застосовуючи цю методику у складі оцінки власних інвестиційних можливостей, зможе прийняти рішення щодо релевантних компонентів її реалізації. В ході розробки методики оцінки інвестиційних можливостей та потенціалу підприємства висвітлено ще один об'єкт оцінки – інвестиційна привабливість. Цю характеристику, так само як і попередні, часто також ототожнюють (табл. 2). При цьому, на нашу думку, характеристика «привабливість» властива саме конкретному інвестиційному проекту, виходячи з етимології. Отже, поняття інвестиційної привабливості проекту, на нашу думку, варто визначити так: кількісно-якісна характеристика доцільності розміщення ресурсів у певний проект.

Таблиця 2

Підходи до тлумачення поняття «інвестиційна привабливість підприємства»

Автор	Визначення
1	2
Л. М. Алексєєнко [1]	Узагальнена характеристика переваг та недоліків окремих суб'єктів інвестування з точки зору конкретного інвестора згідно зі сформованими ним критеріями
Г. В. Козаченко, О. М. Антипов, О. М. Ляшенко, Г. І. Дібніс [6]	Інтегральна характеристика підприємства як об'єкта майнового інвестування з позиції перспектив розвитку (динаміки обсягів продажу, конкурентоспроможності продукції), ефективності використання ресурсів і активів, їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості, а також значення низки неформалізованих показників
Н. П. Макарій [12]	Справедлива кількісна та якісна характеристика зовнішнього та внутрішнього середовища об'єкта
С. Ф. Покропивний [19]	Інтегрована фінансово-економічна оцінка тієї чи іншої фірми як потенційного об'єкта інвестування
В. А. Машкін [14]	Наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того або іншого об'єкта інвестування
В. А. Пахомов [18]	Сукупність характеристик, що дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій привабливіше за інші для вкладення коштів
С. С. Донцов [5]	Набір характеристик фінансової стійкості і економічної ефективності підприємства
Н. Ю. Трясціна [23]	Комплекс показників діяльності підприємства, який визначає для інвестора область переважних значень інвестиційної поведінки

Продовження табл. 2

1	2
С. В. Юхимчик, С. Д. Супрун [6]	Фінансово-майновий стан підприємства, ефективність використання його ресурсів, а також якісні характеристики: професійні здатності керівництва, галузева та регіональна приналежність підприємства, стадія життєвого циклу, добросовісність підприємства як партнера
Е. Маленко, В. Хазанов [13]	Визначається рівнем доходу, який інвестор може одержати на вкладені кошти
В. Г. Федоренко [24]	"Економічний паспорт" підприємства, який містить дані про нього та його діяльність
А. П. Іванов, І. В. Сахарова, Е. Ю. Хрусталюв [8]	Сукупність економічних і фінансових показників підприємства, що визначають можливість одержання максимального прибутку в результаті вкладення капіталу при мінімальному ризику вкладення коштів

Джерело: [6]

Отже, інвестиційні можливості властиві суб'єкту інвестування, інвестиційний потенціал – об'єкту інвестування, а інвестиційна привабливість – конкретному проекту.

Результатом проведеної оцінки інвестиційних можливостей та потенціалу є прийняття рішення про здійснення інвестиційної діяльності. З метою забезпечення економічної безпеки підприємства, позитивне рішення може бути прийнято у випадку, якщо проект втрапляє в зону 4 впливу факторів, тобто об'єкт інвестування здійснює свою діяльність у регіоні з розвинутою інфраструктурою, має вдале просторове розміщення, доступні ресурси, лояльне контрагентне середовище, помірне конкурентне, а також характеризується високим рівнем фінансової стійкості.

Нами опущено показники прибутковості та рентабельності суб'єкта інвестування, адже саме їх нарощення є основною метою реалізації інвестиційних проектів, а от фінансова автономія і стійкість – необхідний фактор економічної безпеки.

Технологічні та інформаційні особливості інновацій зумовлюють тривалість процесу їх розробки, апробації, впровадження та просування на ринку. При здійсненні інноваційно-інвестиційної діяльності часто оцінити прибутковість її достатньо складно, адже інновації передбачають відсутність продукції, а іноді навіть її аналогів, на ринку. Проте алгоритм її здійснення все одно має ґрунтуватися на загальнонаукових принципах, охоплювати визначення об'єкту, предмету, параметрів та значимості показників. Серед основних методів здійснення оцінки інноваційної привабливості проектів варто виокремити метод індукції, дедукції, спосіб сполучення статичних та динамічних оцінок сполучення кількісних та якісних оцінок, а також принцип урахування фактору часу (табл. 3) [25]. Саме сукупність таких методів, на нашу думку, дасть змогу підібрати необхідні параметри, оцінити їх значущість для конкретних технологічних, кадрових та наукових умов і визначити їх взаємний вплив.

Таблиця 3

Методи оцінки ефективності інноваційної діяльності

Метод	Змістове відображення
Від загального до часткового	Здійснення оцінки ефективності інноваційної діяльності як комплексної категорії, в розрізі оцінки кожної зі складових.
Від попередньої до загальної оцінки	Формалізація результатів оцінки ефективності інноваційної діяльності, які здійснюються на етапі прийняття рішення про впровадження інноваційної діяльності та на кінцевому етапі комерціалізації результатів.
Сполучення статичних та динамічних оцінок	Відображення результатів оцінки як на етапі впровадження, так і з урахуванням її розвитку на ринку.
Сполучення кількісних та якісних оцінок	З позиції авторів, базовими видами ефективності є економічна, соціальна, екологічна та технологічна ефективності, які характеризуються рядом показників, що вимірюються як кількісно, так і якісно. Тому оцінка повинна містити в собі оптимальність параметрів, які б узгоджували дані показники.
Урахування фактору часу	Здійснення оцінки з урахуванням динамічності оточуючого середовища впродовж життєвого циклу інновації та теорії вартості грошей в часі.

Джерело: [25]

Відповідно до перерахованих методів стає можливою розробка алгоритму оцінки інформації щодо інвестиційної привабливості інновації. Розробка алгоритму є процесом систематизації виокремлених методів і трансформації їх у покроковий механізм, що стане підґрунтям для прийняття управлінського рішення. При цьому, кожна інновація за своєю природою є індивідуальною та неповторною, відповідно і алгоритм оцінки може носити лише загальні універсальні риси, а технологічні – різноманітні компоненти. Цей процес охоплює типові етапи: збір інформації, зокрема щодо фінансово-майнового стану і прибутковості суб'єкту інвестування та його середовища, перспективності інновації; обробку інформації, зокрема групування отриманих даних та визначення і розрахунок необхідних техніко-економічних параметрів оцінки; узагальнення результатів, зокрема їх систематизацію та прийняття відповідного рішення. При цьому, важливим компонентом обробки інформації є визначення необхідних показників та параметричних меж їх оцінки і суттєвості відповідно до техніко-економічних характеристик інновації.

Таким чином, сформовано системний підхід до оцінки інвестиційної привабливості проекту в контексті збереження рівня економічної безпеки суб'єкта та об'єкта інвестиційно-інноваційного процесу.

Висновки. Отже, в ході проведеного дослідження напрямків інноваційної активності підприємств України виявлено, що основним напрямком її реалізації є придбання нових машин і обладнання. Науковий та науково-технічний потенціал інституцій та кадрового забезпечення за останні 10 років невпинно скорочується, частка розробок у ВВП станом на 2015 рік становить лише 1,4 %.

В ході аналізу факторів забезпечення економічної безпеки підприємства, інноваційного потенціалу та інвестиційних можливостей виокремлено спільні їх блоки як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі, що стали підґрунтям розробки відповідних методологій оцінки. З метою уникнення категорійних колізій обґрунтовано розмежування понять інвестиційних можливостей, інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості.

В результаті окреслення усіх фактографічних тенденцій, факторів їх формування та теоретичних особливостей сформовано методологію та алгоритми оцінки інвестиційних можливостей, інвестиційного потенціалу та інвестиційної привабливості. На підставі даних алгоритмів стає можливою розробка комплексної моделі діагностики рівня інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства в контексті забезпечення його економічної безпеки.

Список використаної літератури

1. Алексєєнко Л. М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний форум*. 2009. № 3. С. 94–102.
2. Бандура А. В., Шахманов Ф. И. Проблемы организации эффективной инвестиционной деятельности корпорации в регионе. Москва. 1999.
3. Бережна І. Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2010. № 6. С. 253–258.
4. Дідух С. М. Принципи побудови системи оцінки інвестиційного потенціалу підприємств. *Ефективна економіка*. 2009. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=48>
5. Донцов С. С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг. *Финансовый менеджмент*. 2010. № 3. С. 46–51.
6. Жихор О. Б., Москвич М. М. Інвестиційна привабливість підприємства як об'єкт управління. 04.2012. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/fkd/2012_2/part1/17.pdf
7. Иванов А. П., Сахарова И. В., Хрусталеv Е. Ю. Принципы и факторы определения инвестиционного рейтинга предприятий. *Консультант директора*. 2009. № 12. С. 31–37.
8. Иванов С. В. Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу. *Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць*. Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. Вип. 95. С. 98–104.
9. Кадырова Г. Инвестиционный потенциал: некоторые актуальные проблемы исследования. *Страховое дело*. 2008. № 11. С. 4–10.
10. Киперман Г. Я. Рыночная экономика: словарь. Москва: Республика, 1995. 307 с.
11. Кучерук Т. Ю., Вовк О. М. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіа-підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2008. № 3. С. 11–15.
12. Макарий Н. П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств.
13. Маленко Е., Хазанов В. Инвестиционная привлекательность и ее повышение. *Автоматизация управления компаниями*. URL: <http://www.insapov.ru/investment-attraction.html>

14. Машкин В. А. Управление инвестиционной привлекательностью реального сектора экономики региона. URL: <http://bnews.narod.ru/economy/management.htm>
15. Мягих И. М. Анализ и оценка использования ресурсного потенциала в системе споживчої кооперації. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 1. С. 136–142.
16. Назаров М. Г. Финансово-экономический словарь. Москва: Финстатинформ, 1995. 509 с.
17. Нечитайло И. П. Анализ современных подходов до визначення інвестиційного потенціалу регіону. *Финансовые рынки и ценные бумаги*. 2010. № 24. С. 13–19.
18. Пахомов В. А. Инвестиционная привлекательность предприятий – исполнителей контрактов как экономическая категория. URL: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn08/16.shtml>
19. Покропивний С. Ф., Грецак М. Г., Колот В. М., Наливайко А. П. та ін. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. Київ: КНЕУ, 2001. 528 с.
20. Серов В. М. Инвестиционный менеджмент: учеб. пособ. Москва: ИНФРА-М, 2000. 272 с.
21. Стеченко Д. М. Інноваційні форми регіонального розвитку: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Вища школа, 2002. 254 с.
22. Супрун С. Д., Юхимчук С. В. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств. *Фінанси України*. 2009. № 4. С. 82–87.
23. Трящина Н. Ю. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности предприятий. URL: <http://www.fin-izdat/journal/analiz/detali.php?ID=2888>
24. Федоренко В. Г. Інвестування: підручник. Київ: Алерта, 2006. 443 с.
25. Чорна М. В., Глухова С. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія. Харків: ХДУХТ, 2012. 210 с.
26. Щербатюк О. М. Дефініція «інвестиційний потенціал підприємства»: сутність та відмінності. *Ефективна економіка*. 2011. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=773>

References

1. Aleksieienko, L. M. (2009) Finansovi aspekty otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva. *Ekonomichnyi forum*, № 3, s. 94–102.
2. Bandura, A. V., Shakhmanov, F. Y. (1999) Problemy orhanyzatsyy efektyvnoi ynvestytsyonnoi deiatelnosti korporatsyy v rehyone. Moskva.
3. Berezna, I. Iu. (2010) Teoretyko-ekonomichni pidkhody do obgruntuvannya zmistu investytsiinoho potentsialu. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnystvo*, № 6, s. 253–258.
4. Didukh, S. M. (2009) Pryntsypy pobudovy systemy otsinky investytsiinoho potentsialu pidpriemstv. *Efektivna ekonomika*, № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=48>
5. Dontsov, S. S. (2010) Otsenka ynvestytsyonnoi pryvlekatelnosti predpriyatiya posredstvom analiza nadezhnosti eho tsennykh bumag. *Fynansovy menedzhment*, № 3, s. 46–51.
6. Zhykhor, O. B., Moskvych, M. M. Investytsiina pryvablyvist pidpriemstva yak ob'ekt upravlinnia. 04.2012. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/fkd/2012_2/part1/17.pdf
7. Yvanov, A. P., Sakharova, Y. V., Khrustalev, E. Iu. (2009) Pryntsypy y faktory opredeleniya ynvestytsyonnoho reitynha predpriyati. *Konsultant dyrektora*, № 12, s. 31–37.
8. Ivanov, S. V. (2004) Metodolohichni pidkhody do vyznachennia sutnosti investytsiinoho potentsialu. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky: zb. nauk. prats. Dnipropetrovsk: DNU, Vyp. 95*, s. 98–104.
9. Kadyrova, H. (2008) Ynvestytsyonnyi potentsyal: nekotorye aktualnye problemy yssledovaniya. *Strakhovoe delo*, № 11, s. 4–10.
10. Kyperman, H. Ia. (1995) Runochnaia ekonomika: slovar. Moskva: Respublyka, 307 s.
11. Kucheruk, T. Iu., Vovk, O. M. (2008) Ekonomichne obgruntuvannya kompleksnoi otsinky investytsiinoho potentsialu aviapidpriemstva. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, № 3, s. 11–15.
12. Makarii, N. P. Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti ukrainskykh pidpriemstv.
13. Malenko, E., Khazanov, V. Ynvestytsyonnaia pryvlekatelnost y ee povyshenye. *Avtomatyzatsiya upravleniya kompaniyamy*. URL: <http://www.insapov.ru/investment-attraction.html>
14. Mashkyn, V. A. Upravlenye ynvestytsyonnoi pryvlekatelnosti realnogo sektora ekonomiky rehyona. URL: <http://bnews.narod.ru/economy/management.htm>
15. Miahkykh, I. M. (2009) Analiz i otsinka vykorystannia resursnoho potentsialu v systemi spozhyvchoi kooperatsii. *Aktualni problemy ekonomiky*, № 1, s. 136–142.
16. Nazarov, M. H. (1995) Fynansovo-ekonomycheskyi slovar. Moskva: Fynstatynform, 509 s.
17. Nechytailo, I. P. (2010) Analiz suchasnykh pidkhodiv do vyznachennia investytsiinoho potentsialu rehionu. *Fynansovyie runky y tsennyye bumagy*, № 24, s. 13–19.
18. Pakhomov, V. A. Ynvestytsyonnaia pryvlekatelnost predpriyati – yspolnytelei kontraktov kak ekonomycheskaia katehoriya. URL: <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn08/16.shtml>

19. Pokropyvnyi, S. F., Hreshchak, M. H., Kolot, V. M., Nalyvaiko, A. P. ta in. (2001) *Ekonomika pidpriemstva: pidruchnyk / za zah. red. S. F. Pokropyvnoho*. Kyiv: KNEU, 528 s.
20. Serov, V. M. (2000) *Ynvestytsyonnyi menedzhment: ucheb. posob.* Moskva: YNFRA-M, 272 s.
21. Stechenko, D. M. (2002) *Innovatsiini formy rehionalnoho rozvytku: navch. posibnyk. dlia stud. vyshch. navch. zakl.* Kyiv: Vyshcha shkola, 254 s.
22. Suprun, S. D., Yukhymchuk, S. V. (2009) *Otsinka efektyvnosti investytsiinykh proektiv pidpriemstv. Finansy Ukrainy*, № 4, s. 82–87.
23. Triastsyna, N. Iu. *Kompleksnaia otsenka ynvestytsyonnoi pryvlekatelnosti predpriyatiy*. URL: <http://www.fin-izdat/journal/analiz/detali.php?ID=2888>
24. Fedorenko, V. H. (2006) *Investuvannia: pidruchnyk*. Kyiv: Alerta, 443 s.
25. Chorna, M. V. Hlukhova, S. V. (2012) *Otsinka efektyvnosti innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: monohrafiia*. Kharkiv: KhDUKht, 210 s.
26. Shcherbatiuk, O. M. (2011) *Definiitsiia «investytsiinyi potensial pidpriemstva»: sutnist ta vidminnosti. Efektyvna ekonomika.*, № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=773>

V. V. Bilyk

CRISIS MANAGEMENT BY INVESTMENT POTENTIAL OF ENTREPRENEURSHIP

In modern conditions of management, a significant part of Ukraine's enterprises is in difficult economic conditions due to political and economic instability, currency fluctuations and impoverishment of the population. The limited financial resources of business entities necessitate the search for additional sources of funds, both for support and for expanding of activities. Thus, the analysis of the role and place of the investment potential of entrepreneurial activities in Ukraine is of particular relevance. Accordingly, the purpose of the article is to study the role and potential of investment activity in the system of crisis management. The article analyzes the essence of the concepts of investment potential from the point of view of investment attractiveness and investment opportunities of entrepreneurial activities. The author delimits these concepts in order to form an effective system of management by investment potential of an enterprise in crisis conditions of its activities. The research substantiates and demonstrates the need to shape investment attractiveness of an enterprise as an element of crisis management. In addition, the author offers a basic algorithm for establishing the level of investment potential of entrepreneurship in order to improve the mechanism of crisis management. The article substantiates that innovative enterprise activities are one of investment-related directions in crisis conditions. Thus, as a result of the study, the author has proven that crisis management by investment potential of the enterprise from the point of view of investment attractiveness and investment opportunities is one of effective tools for counteracting the crisis situation.

Keywords: *crisis management, investments, innovations, crisis condition, potential, financial resources.*